Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Architectuurgids SSC-ICT Den Haag

Shared Services Architectuur v.2

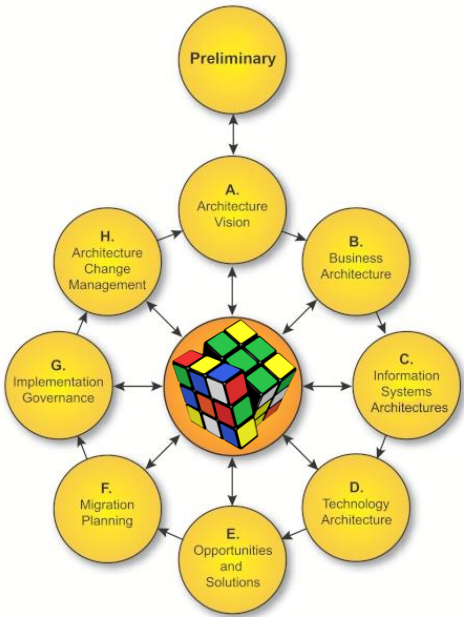

juni 2012 versie 1.0

INHOUDSOPGAVE

Shared Services Architectuur v.2
SSC-ICT Den Haag

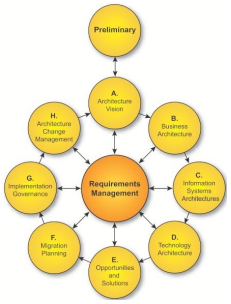

pag. 3	Inleiding	Preliminary phase
pag. 4	Architectuur visie	A. Architecture Vision
pag. 5	SSA-Principes	
pag. 6	SSA-Domeinen	
pag. 7	Bedrijfs- & Informatiearchitectuur Rijksoverheid	B. Business Architecture & C Information Systems Architecture
pag. 8	Bedrijfs- & Informatiearchitectuur SSC-ICT	
pag. 9	Technische Architectuur	D. Technology Architecture
pag. 10	Kansen en oplossingen	E. Opportunities and Solutions
pag. 11	Migratieplanning	F. Migration Planning
pag. 12-13	Sturing en borging van de SSA v.2	G. Implementation Governance
pag. 12-13	Wijzigingsbeheer SSA v.2	H. Architecture Change Management
pag. 14	Het architectuurproces	
pag. 15	Architectuur raamwerk	TOGAF® version 9.1

juni 2012 versie 1.0

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap06.html

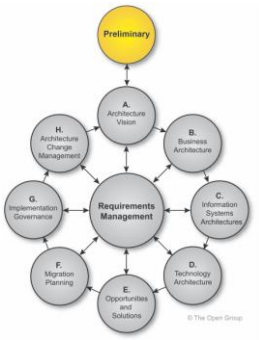

Inleiding

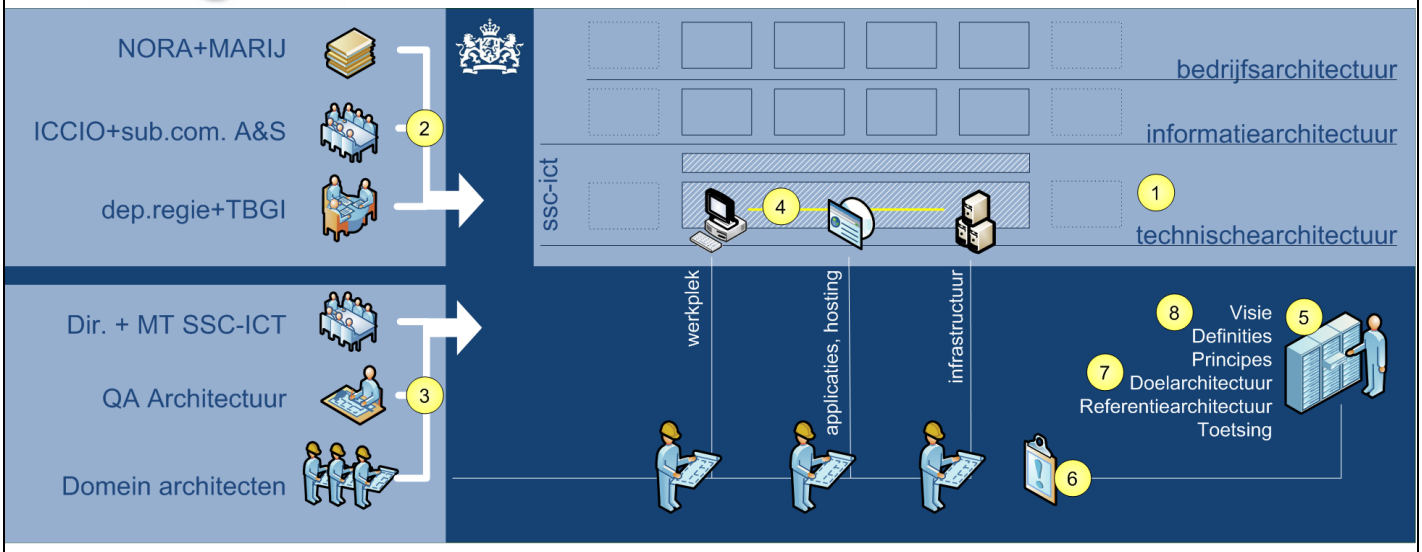

Uitgangspunten en kaders voor een juiste inhoud en toepassing van de SSA v.2:

1. **Toepassingsgebied**: De SSA v.2 betreft een **technische architectuur**. Deze technische architectuur voorziet in ICT diensten die generiek zijn en geschikt zijn voor gemeenschappelijk gebruik.
2. **Sturing:** De kaders voor ICT architectuur binnen de Rijksoverheid zijn bepaald in de **NORA** en **MARIJ**. De strategische ontwikkelingen worden gestuurd door de **CIO's** van de departementen. Hiertoe bestaat een **subcommissie Architectuur & Standaarden**. De **departementale regieorganisaties** en **TBGI** hebben een directe sturing richting SSC-ICT op basis van gemaakte governance afspraken.
3. **Organisatie: Directie en management** van het SSC-ICT zijn eigenaar van de SSA v.2. Vanuit de **Staffunctie QA** wordt gestuurd op borging en doorontwikkeling van de SSA v.2 als ook de juiste toepassing. Vanuit de **afdeling A&P** wordt de inhoudelijke architectuur capaciteit geleverd in de vorm van **domein architecten**.
4. **Domeinindeling:** Voor een effectieve samenhang tussen beheeractiviteiten en onderdelen binnen de infrastructuur, bestaan een drietal domeinen: **Werkplek**, **Applicaties & Hosting** en **Infrastructuur**.
5. **Architectuurbibliotheek:** De beschikbaarheid en toegankelijkheid van architectuurdocumenten die de SSA beschrijven is georganiseerd via de architectuurbibliotheek.
6. **Procesinrichting:** het architectuurproces moet borgen dat de ontwikkeling en het beheer van de ICT infrastructuur wordt uitgevoerd volgens de afgesproken architectuur. Daarnaast moet het proces voorzien in de doorontwikkeling van de SSA zelf.
7. **Doel- en referentiearchitectuur:** per domein bestaat een **doelarchitectuur** die de ontwikkeling en de te leveren diensten vanuit ieder domein beschrijft. De doelarchitectuur is in lijn met de ontwikkeling van de vraag (wensen/veranderingen in functionaliteit) en in lijn met de relevante technische ontwikkelingen. De termijn waarop de doelarchitectuur is gemaakt is doorgaans vijf jaar. De **referentiearchitectuur** beschrijft de huidige situatie. De referentiearchitectuur is het toetsingskader voor **wijzigingen** op de bestaande infrastructuur. Toetsing is ook aan de orde bij **projecten**, **insourcing** en **in beheer name** van nieuwe systemen.
8. **Definities**: de definities voor de gehanteerde architectuurbegrippen binnen de SSA v.2 zijn vastgelegd in de **NORA** (http://bit.ly/nora30) en de **MARIJ** (http://bit.ly/marij)

Phase A: Architecture Vision

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap07.html

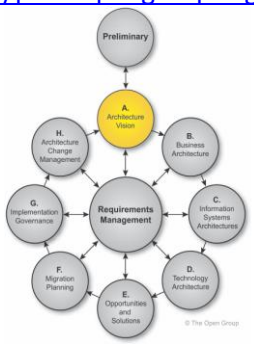

Architectuur visie

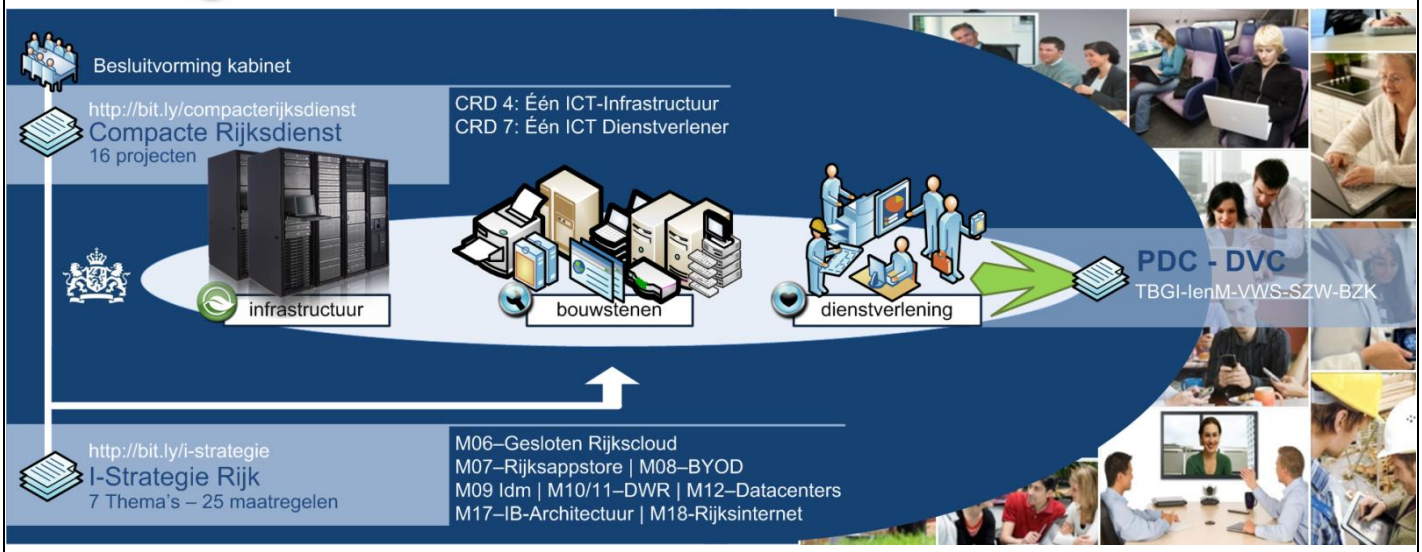

Missie

"SSC-ICT Den Haag ontzorgt de Compacte Rijksdienst met generieke en gemeenschappelijke ICT oplossingen."

Met de missie als uitgangspunt beschrijft de SSA v.2 de kaders en principes voor de technische inrichting en het beheer van de door SSC-ICT Den Haag beheerde ICT infrastructuur. De **SSA-principes** zijn daarom ook leidend bij de inrichting en het beheer (wijzigingen) van de ICT infrastructuur. Dit moet borgen dat er een ICT-infrastructuur bestaat en wordt ontwikkeld die maximaal kan bijdragen aan de missie die is gesteld. De SSA v.2 richt zich ook heel nadrukkelijk op de realisatie van de gestelde (relevante) doelen in het programma compacte Rijksdienst (CRD) en op de realisatie van de relevante maatregelen uit de I-Strategie van de Rijksoverheid.

Architectuurvisie

De SSA v.2 voorziet in een betrouwbare en schaalbare ICT-infrastructuur. Er wordt gebruik gemaakt van modulaire en gestandaardiseerde bouwstenen. De bouwstenen zijn geschikt voor een deelbaar gebruik. Dit maakt een gemeenschappelijk gebruik door verschillende afnemers mogelijk. Ook kunnen de bouwstenen worden toegepast als gedeelde componenten in Rijksbrede diensten. In dat geval is sprake van een generieke toepassing van de bouwstenen. Om de beschikbaarheid en kwaliteit van de diensten te borgen beschrijft de SSA v.2 richtlijnen voor de inrichting van de infrastructuur en de bouwstenen ten aanzien van risico- en impactbeheersing.

De SSC-ICT Den Haag is eigenaar van de SSA v.2. Het beheer en de inrichting van de infrastructuur volgens SSA v.2 maakt het mogelijk om flexibel in te kunnen spelen op nieuwe behoeftes van de afnemers. Bovendien is op basis van de SSA v.2 sprake van een modulaire infrastructuur die volgens ontwerp schaalbaar is. Hiermee is de SSC-ICT Den Haag voorzien van een infrastructuur die kan groeien in lijn met de geplande groei van het verzorgingsgebied tot 2015.

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap23.html

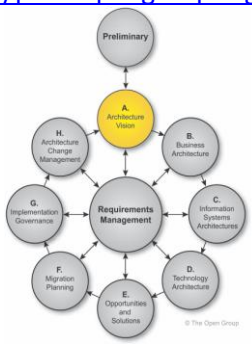

SSA Principes

ontkoppeld - Toegang tot data is niet afhankelijk van de applicatielaag (ontkoppeling data – applicatie). Toegang tot functies uit de backoffice is onafhankelijk van het gebruikte apparaat (ontkoppeling frontend – backend).

modulair – De infrastructuur is opgebouwd uit bouwstenen. Deze zijn herbruikbaar en geschikt voor een gedeeld gebruik. De bouwstenen zijn onderling koppelbaar, zodat ze in combinatie bruikbaar zijn als gedeelde onderdelen van een systeem.

dienstgericht – Beheer en inrichting van de infrastructuur en de bouwstenen is dienstgericht. Er is sprake van selfservice voor de eindgebruiker bij het verkrijgen van de aangeboden functies. De beheerprocessen capaciteit-, beschikbaarheid-, en continuïteitmanagement zijn vergaand geautomatiseerd. Dit ondersteunt de ontwikkeling van een gesloten Rijkscloud.

deelbaar – De infrastructuur en de bouwstenen zijn ontworpen voor een gemeenschappelijk gebruik door verschillende afnemers, hierbij is sprake van interoperabiliteit en toepassing van open standaarden. De inrichting van infrastructuur en bouwstenen is daarom generiek.

veilig – De technische beveiligingsmaatregelen zijn gebaseerd op de vastgestelde richtlijn en het vigerende beveiligingsbeleid. De technische beveiliging ondersteunt de integriteit en betrouwbaarheid van de opgeslagen gegevens.

beschikbaar – Inrichting en ontwerp zijn afgestemd op de met afnemers afgesproken norm voor beschikbaarheid. Ook is rekening gehouden met impactbeheersing en risicospreiding bij uitval van componenten in de infrastructuur.

schaalbaar – De schaalbaarheid van de infrastructuur is afgestemd op de geplande omvang van het verzorgingsgebied in 2015. Er wordt gebruik gemaakt van technische mogelijkheden om in de schaalbaarheid te voorzien, zowel opwaarts als neerwaarts.

beheerbaar – Het centraal aanbieden van de basis functies borgt de beheerbaarheid van de totale infrastructuur (voor grotere locaties kan worden voorzien in satelliet of hub voorzieningen). Naast een beheerbare inrichting is ook de borging van kennis en ervaring bij het beherende personeel een vereiste.

toegankelijk – Er bestaat een locatie- en apparaatonafhankelijke, maar gecontroleerde toegang tot de aangeboden diensten. Toegang door personen op basis van autorisaties is alleen mogelijk op basis van digitale identiteiten die vanuit centrale geautoriseerde Identity management systemen afkomstig zijn.

verrekenbaar - De inrichting van de infrastructuur en het ontwerp van de bouwstenen moet een transparante doorbelasting op basis van afname door klant mogelijk maken. Idealiter is de doorbelasting dynamisch en geautomatiseerd.

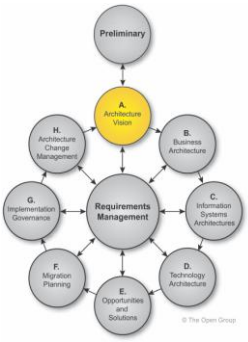

SSA Domeinen en bouwstenen

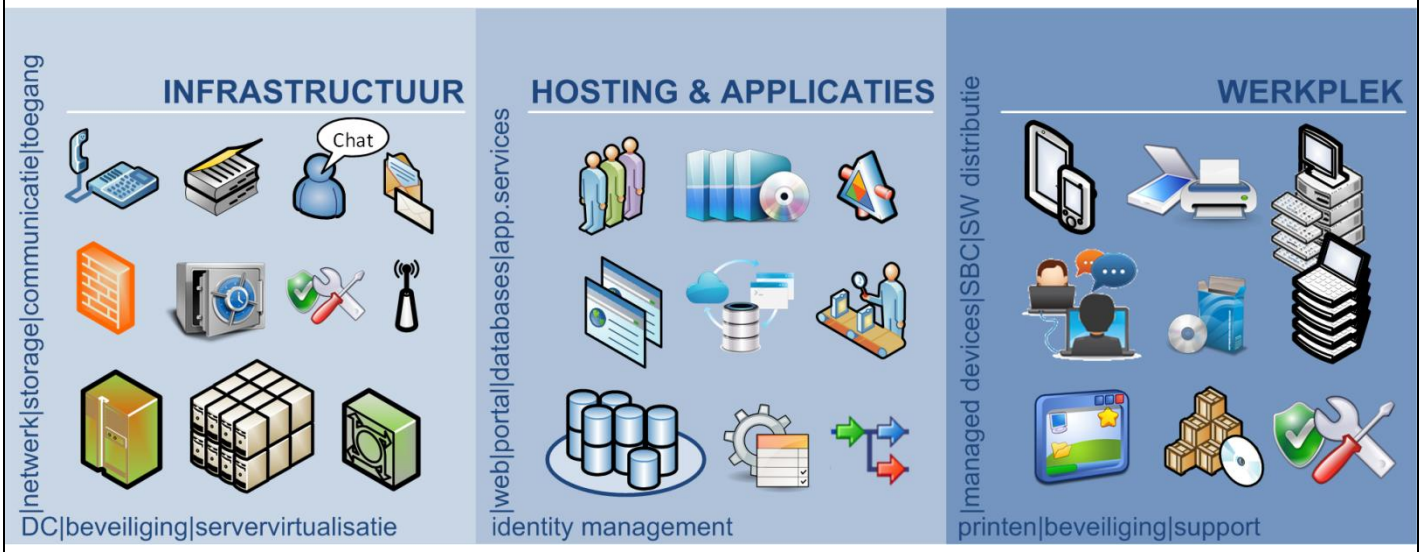

Voor een goede dienstverlening aan de klant is de juiste samenhang en afstemming tussen beheer- en ontwikkelactiviteiten van groot belang. Om deze samenhang optimaal te stimuleren voorziet de SSA v.2 in een driedeling van domeinen en de toepassing van modulaire bouwstenen.

INFRASTRUCTUUR

Het infrastructuur domein voorziet in het technisch fundament voor alle producten en diensten die op basis van de SSA v.2 kunnen worden geleverd. Het fundament wordt gevormd door het datacenter en de netwerkinfrastructuur. Vanuit de infrastructuur wordt de basis gelegd voor een veilige, beheersbare en schaalbare ICT omgeving. Functies die geleverd worden zijn o.a.

- Beheer en beveiliging van datacenter en infrastructuur
- Netwerkconnectiviteit (LAN/WAN/WiFi)
- Opslag (NAS, SAN), incl. backup/restore
- Telecommunicatie
- Netwerkservices (Rijks-internet, Rijks-DNS)
- Directory Services & Access Control
- Server virtualisatie
- E-Mail & Instant messaging

HOSTING & APPLICATIES

Met behulp van de bouwstenen en applicaties uit het domein Hosting en Applicaties is het mogelijk om vanuit de gemeenschappelijke infrastructuur op een veilige wijze applicaties beschikbaar te stellen binnen het gehele verzorgingsgebied van de SSA.

De bouwstenen zijn generiek ontworpen, zodat ze deelbaar zijn voor meerdere systemen. Ook worden er een aantal generieke applicaties gehost en beheerd. Vanuit dit domein zijn o.a. de volgende functionaliteiten beschikbaar:

- Gestructureerde opslag (databases)
- Single Sign On
- Message broking
- Workflow Management
- Batchprocessing
- Identity Management
- Samenwerking (DWR-SWF)
- Intranet, portal (o.a. Rijksportaal)

WERKPLEK

Het Werkplek domein voorziet in de producten en diensten waarmee de functies vanuit de andere domeinen, Infrastructuur en Hosting & Applicaties kunnen worden gebruikt. De werkplek diensten zijn interoperabel te gebruiken tussen de verschillende aangesloten departementen.

De activiteiten vanuit het werkplek domein richten zich op een betrouwbaar en veilig gebruik van de aangeboden werkplek bouwstenen en de daarbij behorende diensten. Met behulp van de werkplek bouwstenen worden vanuit het werkplek domein de volgende diensten geleverd:

- Fysieke werkplek
  - PC, Laptop
  - Tablet, smartphone
- Virtuele werkplek (Citrix)
- Software distributie en virtualisatie
- BYO koppelvlak
- Afdrukdiensten

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap08.html en chap09.html

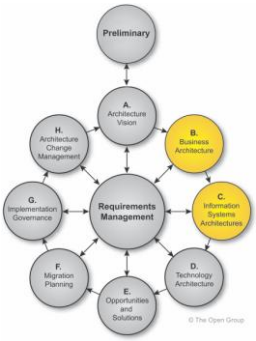

Bedrijfs- & Informatiearchitectuur Rijksoverheid

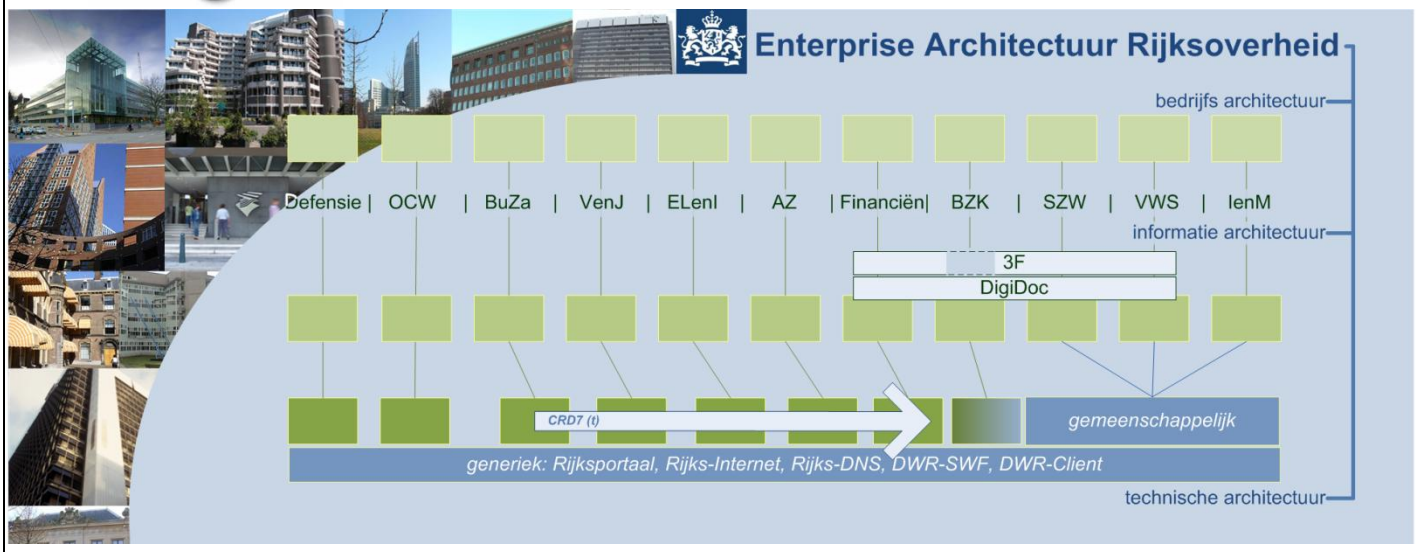

De SSA v.2 moet de Rijksoverheid optimaal kunnen ondersteunen met ICT voorzieningen. De SSA v.2 als technische architectuur moet daarom bruikbaar zijn voor meerdere bovenliggende informatie- en bedrijfsarchitecturen. De reden hiervoor is dat op deze architectuur lagen nog geen noemenswaardige consolidatie heeft plaatsgevonden. De ontwikkeling en de inhoud van de bedrijfs- en informatiearchitectuur van de Rijksoverheid komen aan de orde in de NORA, MARIJ en EAR. Zie onderstaande toelichting, met verwijzingen. De SSA v.2 beschouwt de genoemde architecturen als bepalend voor de inrichting van de technische architectuur die de SSA v.2 beschrijft.

NORA – Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (http://bit.ly/nora30)
De NORA is opgesteld als norm (referentiearchitectuur) voor de sturing op de inrichting en uitvoering van de informatievoorziening van de elektronische overheid. De NORA is in 2009 vastgesteld door het toenmalige kabinet. De strategische principes van de NORA beschrijven de kwaliteit van de dienstverlening vanuit het perspectief van afnemers: burgers, bedrijven en andere overheidsorganisaties. Één van de belangrijkste thema's is **interoperabiliteit**. Deze ontstaat uit de behoefte aan een goede elektronische samenwerking tussen overheden onderling, maar ook tussen overheid en burgers en bedrijven.

MARIJ – Model Architectuur Rijksdienst (http://bit.ly/marij)
De MARIJ is een door de Interdepartementale Commissie Bedrijfsvoering Rijk (ICBR) vastgesteld model voor de ICT referentiearchitectuur binnen de Rijksdienst. Het domein Rijksdienst zoals gehanteerd in MARIJ betreft de kerndepartementen, agentschappen, ZBO's (zelfstandige bestuursorganen) en RWT's (Rechtspersoon met wettelijk opgelegde taken).

EAR - Enterprise Architectuur Rijksdienst
In 2011 wordt door het kabinet een informatiseringstrategie (http://bit.ly/i-strategie) Rijk opgesteld. Uitvoering van de I-Strategie zal plaatsvinden in de periode 2012-2015. De I-Strategie beschrijft onder andere de doorontwikkeling van MARIJ tot een rijksbrede enterprise architectuur. De EAR moet de generieke onderdelen van de rijksbrede I-Infrastructuur gaan beschrijven inclusief hun onderlinge samenhang. De ontwikkeling van de EAR wordt gestuurd door de commissie van departementale CIO's. Hiervoor is een subcommissie aangesteld, de commissie "Architectuur en Standaarden". Voorzitter van deze commissie is de CIO van het Ministerie van VWS. Een interdepartementale werkgroep is opgericht voor de ontwikkeling van de EAR. Deze ontwikkeling is te volgen via een wiki-omgeving: http://bit.ly/wiki-ear. De I-Strategie is vertaald naar een implementatieplan. Dit plan bevat vijfentwintig concrete maatregelen. De ontwikkeling van de EAR is maatregel drie (M03).

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap08.html en chap09.html

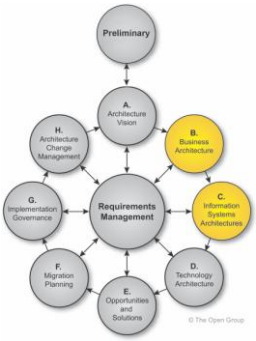

Bedrijfs- & Informatiearchitectuur SSC-ICT Den Haag

Omgevingsanalyse
De missie van de SSC-ICT Den Haag wordt direct beïnvloed door het programma Compacte Rijksdienst. Project 7, Één ICT-dienstverlener, bepaald het tempo waarin de SSC-ICT Den Haag zal groeien tot eind 2015. Afnemers van de generieke en gemeenschappelijke ICT diensten bepalen de functionele inhoud van de diensten. De regiefunctie zal verder ontwikkelen als ook het professioneel opdrachtgeverschap. Van invloed zijn ICT ontwikkelingen, zoals BYOD, Cloud, en de App-georiënteerde sofware. Deze ontwikkelingen vragen om een goede aanbodstrategie.

De Bedrijfsarchitectuur
De horizon voor de bedrijfsarchitectuur is, gelijk aan die van de technische architectuur (SSA v.2), eind 2015. In lijn met de duur van het CRD programma en de implementatie van de I-Strategie. De strategische jaarplanning van de SSC-ICT Den Haag is de jaarlijkse roadmap voor de organisatieontwikkeling. Een aantal relevante ontwikkelingen rondom de organisatie zijn:

- SSC-ICT Den Haag is sinds 1-1-2012 onderdeel van DGOBR van Min. BZK;
- Per 1-1-2013 wordt de SSC-ICT Den Haag een baten lasten dienst;
- De inrichting van de organisatie wordt medio 2012 ingevuld volgens het opgestelde O&F rapport;
- De groei van het aantal afnemers verloopt volgens de planning en de scope van het CRD 7 project;
- Doorontwikkeling van de dienstverlening zal plaatsvinden met o.a. extra beveiligde werkplekken en generiek document management.

De Informatiearchitectuur
Een goede sturing en de juiste inzet van tools en processen is nodig om de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening te borgen. Diverse trajecten voorzien er in dat in lijn met de organisatorische groei en de gestelde organisatiedoelen het beheer en de dienstverlening kwalitatief kan worden (blijven) uitgevoerd:

- Integrale sturing op projecten op basis van **portfoliomanagement** in samenwerking met alle bestaande afnemers;
- Verbeterde sturing op de werkzaamheden door invoering van centraal **resourcemanagement** en **integrale planning**;
- Optimaal gebruik en inzet van aanwezige kennis door het gebruik van **kenniskaarten** voor medewerkers;
- Inrichting integrale **proactieve monitoring** op basis van diensten (volgens document: visie op tooling, onderzoek Gartner);
- Een update van het **servicemanagement** systeem met geactualiseerde inrichting zorgt voor een betere aansluiting op de gewenste functionaliteit vanuit de beheerprocessen;
- Rapportage over de dienstverlening wordt verder geautomatiseerd. Ook de dienstverlening zelf, waaronder het bestelproces zal in toenemende mate geautomatiseerd gaan verlopen. Centraal hierbij staat het bestaande **klantportaal**;
- Het beheer en beschikbaar stellen van bouwstenen en het opschalen van diensten zal in toenemende mate worden geautomatiseerd;
- De proceshuishouding zal zich volgens een op te leveren visiedocument gaan ontwikkelen. Hierbij zal ook nadere invulling worden gegeven aan processen, zoals **release-** en **lifecyclemanagement**.

Phase D: Technology Architecture

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap12.html

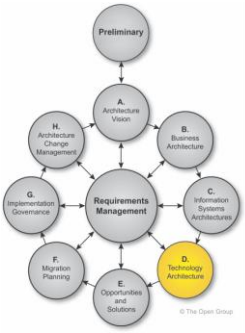

Technische Architectuur

De technische architectuur wordt op hoofdlijnen bepaald door de vertaling van de **principes** naar **kaders** en **technische standaarden**. De kaders zijn **concrete richtlijnen** die vertaald zijn naar technische standaarden. De standaarden bestaan uit **technische oplossingen** of een **beschreven inrichting en configuratie** van de bouwstenen.

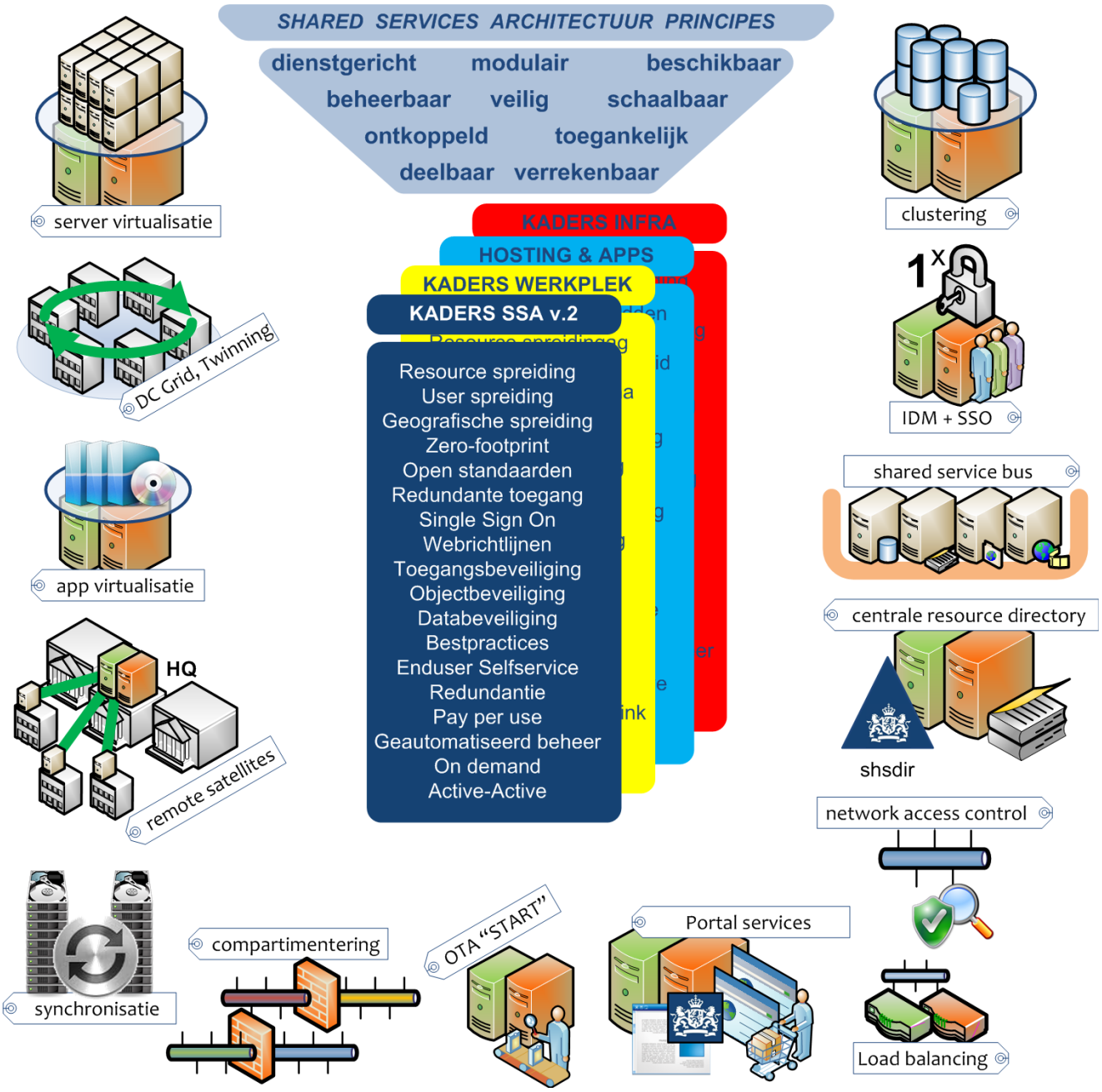

Phase E: Opportunities & Solutions

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap13.html

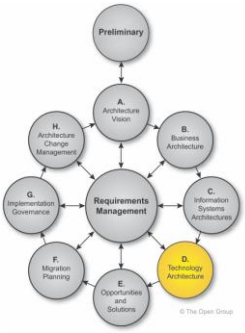

Kansen en Oplossingen

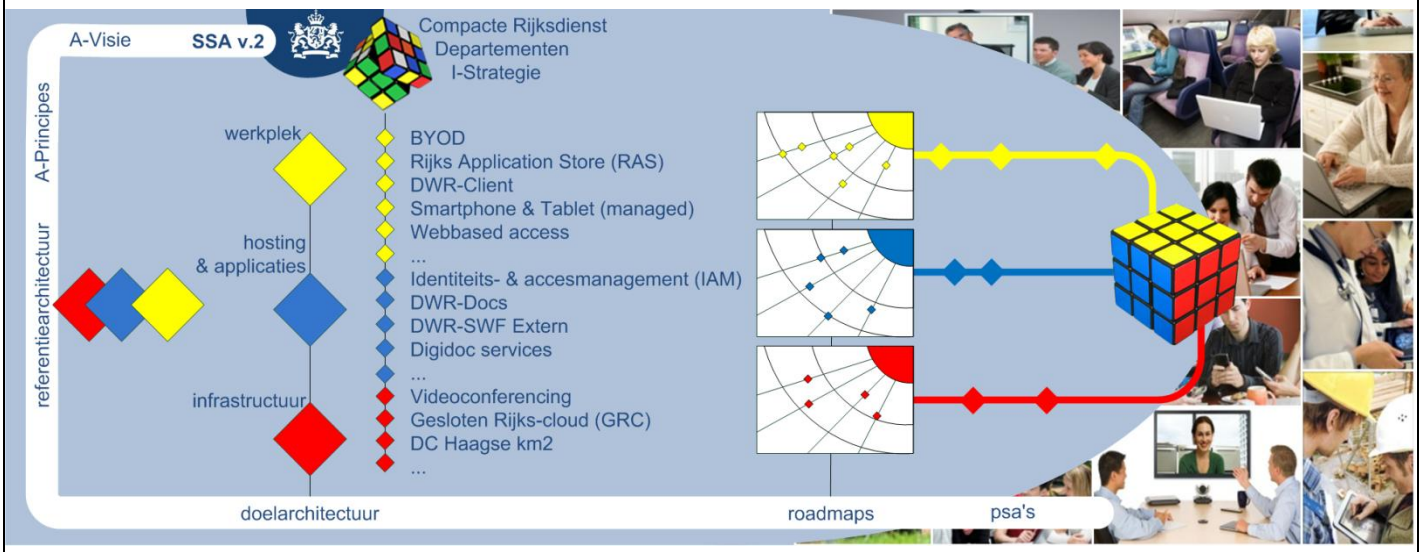

KANSEN

Met 2015 als horizon is de ambitie om de SSA v.2 een technische architectuur te laten zijn die de ontwikkelingen rondom ICT voorzieningen van en voor de Rijksoverheid optimaal kan ondersteunen. Een aantal van de belangrijkere ontwikkelingen zijn:

- Van gemeenschappelijk naar generiek met inzet van hergebruik;
- Verdere uitbreiding van het shared service concept;
- De inrichting van de ICT voor de Rijksoverheid als een gesloten cloud omgeving, de Gesloten Rijks Cloud (GRC);
- Grootschalige consolidatie van datacenters;
- Toepassing van het BYOD concept.

De SSA v.2 is voor de SSC-ICT Den Haag de leidraad op basis waar van wordt ontwikkeld en beheerd. Hiermee wordt geborgd dat het ontwerp van de bouwstenen en de inrichting van de dienstverlening maximaal aansluit op de missie van de SSC-ICT Den Haag. Daarmee ontstaat de kan om de bijdrage aan de belangrijkste ontwikkelingen vanuit de departementen, CRD en de I-Strategie zo effectief en efficiënt mogelijk te laten zijn. Een goede afstemming tussen alle trajecten die starten of al gestart zijn is daarbij van belang. De SSA v.2 helpt daarbij door op basis van de doelarchitecturen met bijbehorende roadmaps een goed beeld te geven van de samenhang tussen alle trajecten. Ook de Project Start Architecturen (PSA's) maken de afhankelijkheden en relaties inzichtelijk. Er kan ook dankbaar gebruik worden gemaakt van de doelarchitecturen die er voor een aantal onderwerpen al zijn (of binnenkort worden) opgeleverd:

- Doelarchitectuur Digitale Duurzaamheid
- Doelarchitectuur Toegang
- Doelarchitectuur Gesloten Rijks Cloud
- Architectuurkaders Programma Consolidatie Data Centers (PCDC)

OPLOSSINGEN

De Technische Referentie Architectuur (zie pag. 10) beschrijft de te hanteren technische kaders met bijbehorende inrichtingsconcepten die worden gebruikt. De inrichting van de ICT infrastructuur dient hieraan te voldoen. De implementatie van de SSA v.2 vraagt om de aanpassing van sommige bestaande onderdelen en bouwstenen uit de beheerde infrastructuur, maar ook in de ontwikkeling van nieuwe bouwstenen. Grotere infrastructurele aanpassingen die nodig zijn worden gedaan op logische momenten, zoals geplande afschrijvingsmomenten. Via portfoliomanagement kunnen interne trajecten in lijn worden gebracht met planningen van de departementen of planningen die worden opgesteld vanuit de CRD projecten, of vanuit het implementatietraject van de I-Strategie. De implementatie van de SSA v.2 binnen de ICT infrastructuur van de SSC-ICT Den Haag dient boven alles in lijn te zijn met de planning van het sourcing programma. Hiermee wordt geborgd dat de inrichting van de ICT infrastructuur geschikt is voor de gebruikersaantallen die er via de geleverde diensten gebruik van moeten maken. Dit aantal zal volgens de planning van het sourcing programma groeien tot circa 30.000 in 2015.

Phase F: Migration Planning

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap14.html

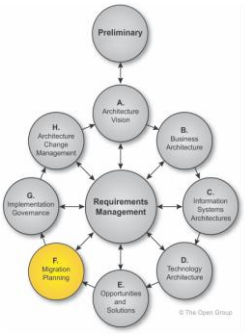

Migratie planning

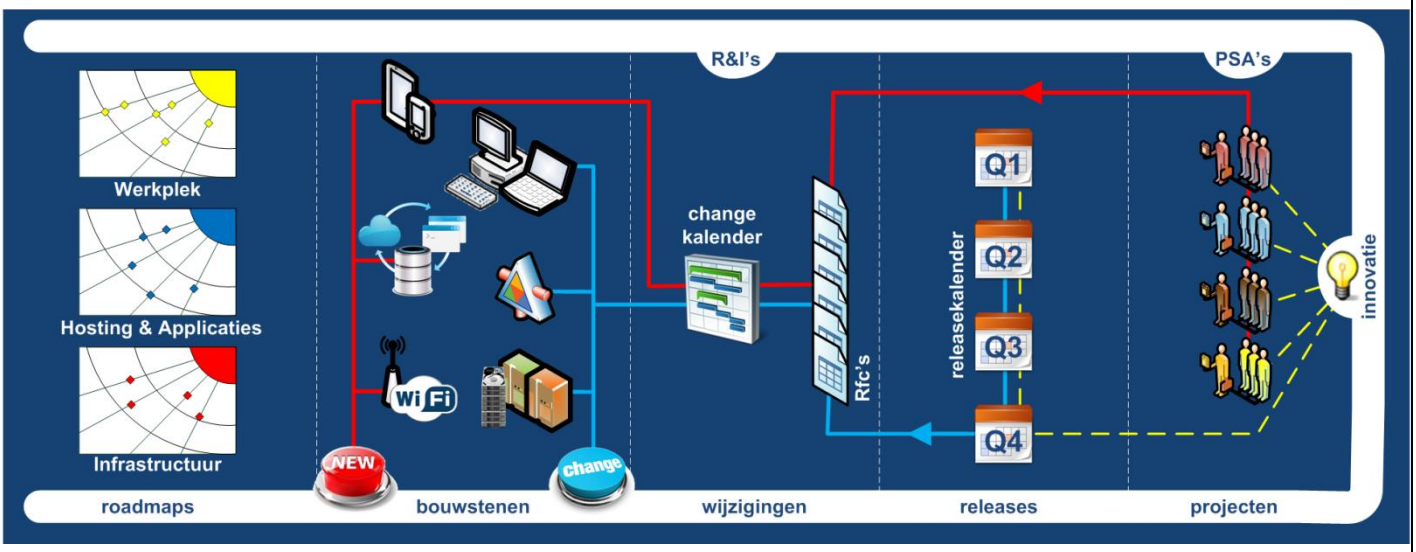

Op basis van de opgestelde **roadmaps** kan worden bepaald welke bestaande **bouwstenen** moeten worden gewijzigd en welke nieuwe bouwstenen er moeten worden gebouwd. De realisatie van de benodigde aanpassingen en/of uitbreiding op de bestaande infrastructuur wordt uitgevoerd volgens de reguliere processen voor **change-** en **projectmanagement**. Voor bouwstenen die op basis van het **releasemanagement** proces worden beheerd worden de wijzigingen opgenomen in de geplande releases. Omvangrijke wijzigingen en de bouw van nieuwe bouwstenen worden op basis van **projecten** gerealiseerd. Het totaal aan projecten wordt gestuurd vanuit het **projectportfoliomanagement**. Dit proces bewaakt onder andere de samenhang en afhankelijkheden tussen alle projecten. Via **risk- en impactanalyses (R&I's)** in het changeproces en op basis van **project start architecturen (PSA's)** wordt geborgd dat de aanpassingen die plaatsvinden voldoen aan de SSA v.2.

Er bestaat een verbinding tussen de onderwerpen uit de roadmaps en het **innovatie** proces. Het innovatiebudget is beschikbaar om innovatieve oplossingen toe te passen bij het vernieuwen van de bestaande bouwstenen, of het ontwikkelen van nieuwe bouwstenen. Hiermee sluit de ontwikkeling en het beheer van de infrastructuur niet alleen goed aan op de vastgestelde architectuur, maar ontstaan er ook kansen om in dit migratietraject innovatie toe te passen. Dit komt ten goede aan de toekomstvastheid van de bouwstenen. Afstemming en inzet van het innovatiebudget komt tot stand in overleg met het afnemersberaad van de SSC-ICT Den Haag.

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap15.html en chap16.html

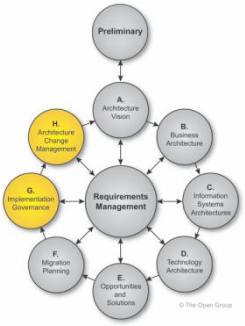

Sturing, borging en Wijzigingsbeheer SSA v.2

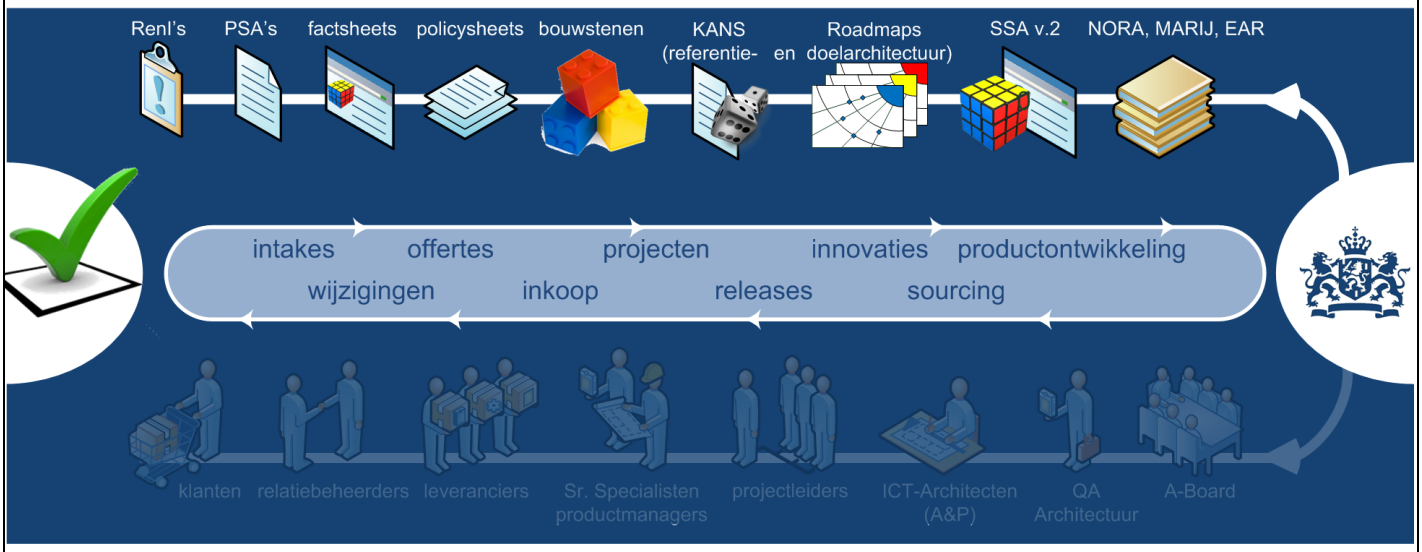

Voor een juiste en consequente toepassing van de SSA v.2 is van belang te voorzien in instrumenten voor sturing en borging. Daarnaast kan de SSA v.2 ook onderhevig zijn aan veranderingen. Om de sturing en borging van de SSA v.2 te ondersteunen staan de onderstaande instrumenten ter beschikking:

Enterprise Architectuur De algemene kaders voor ICT Architectuur binnen de overheid zijn vastgelegd in de NORA (Nederlandse Overheid Referentie Architectuur) specifiek voor de Rijksoverheid bestaat de Model Architectuur RIJk (MARIJ). De EAR, Enterprise Architectuur Rijksoverheid is in ontwikkeling.

Technische Architectuur De SSC-ICT Den Haag is verantwoordelijk voor het technisch beheer en de technische inrichting van generieke en gemeenschappelijke ICT diensten. De Shared Services Architectuur v.2 is de technische architectuur volgens welke de onderliggende ICT infrastructuur is ingericht en wordt beheerd.

Doelarchitectuur De doelarchitectuur is vastgelegd in roadmaps voor de domeinen, **Infrastructuur**, **Hosting & Applicaties** **Werkplek**.

Referentiearchitectuur De inpassing van nieuwe systemen of grotere wijzigingen dienen te worden getoetst aan de referentie-architectuur. Voor de SSA v.2 is de referentiearchitectuur beschreven in het document "Kriteria Acceptatie Nieuwe Systemen" **KANS**.

Bouwstenen De ICT diensten die worden geleverd met de daarbij behorende functies voor de eindgebruikers komen tot stand op basis van standaard bouwstenen. De bouwstenen vormen ook de basis voor de verrekening aan de klant.

Policysheets Voor specifieke situaties waarbij de referentiearchitectuur onvoldoende uitsluitsel geeft kan op basis van een policysheet een standaardwerkwijze worden bepaald. De policysheet wordt opgesteld door de domeinarchitect en afgestemd met senior specialisten van de betrokken beheerafdelingen en/of met de productverantwoordelijke.

Factsheets Ter ondersteuning van de kennisdeling over de SSA v.2 is een factsheet beschikbaar. Kennis over de SSA v.2 bij de klanten en de leveranciers bevorderd de inpasbaarheid van de uiteindelijke oplossingen en voorkomt afwijkingen.

PSA's In de opstartfase van projecten wordt verwacht dat het project voorziet in een Project Start Architectuur. De PSA maakt duidelijk welke impact het project heeft op de bestaande architectuur en of er sprake is van afwijkingen. Dit zorgt dat vroeg in het traject hierover besluitvorming, door de **architectureboard**, kan plaatsvinden.

RenI's Toetsing aan de SSA v.2 van voorgenomen wijzigingen wordt tijdens het wijzigingsproces uitgevoerd op basis van de Risk en Impact analyse. De caseverantwoordelijke is de opsteller van de RenI en dient in de RenI aan te geven of de wijziging in lijn is met de geldende architectuurkaders.

Phase G + H : Implementation Governance + Architecture Change Management

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap15.html en chap16.html

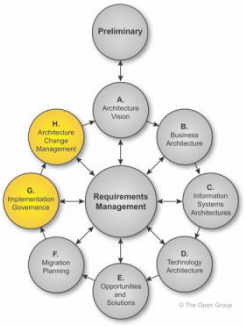

Sturing, borging en Wijzigingsbeheer SSA v.2

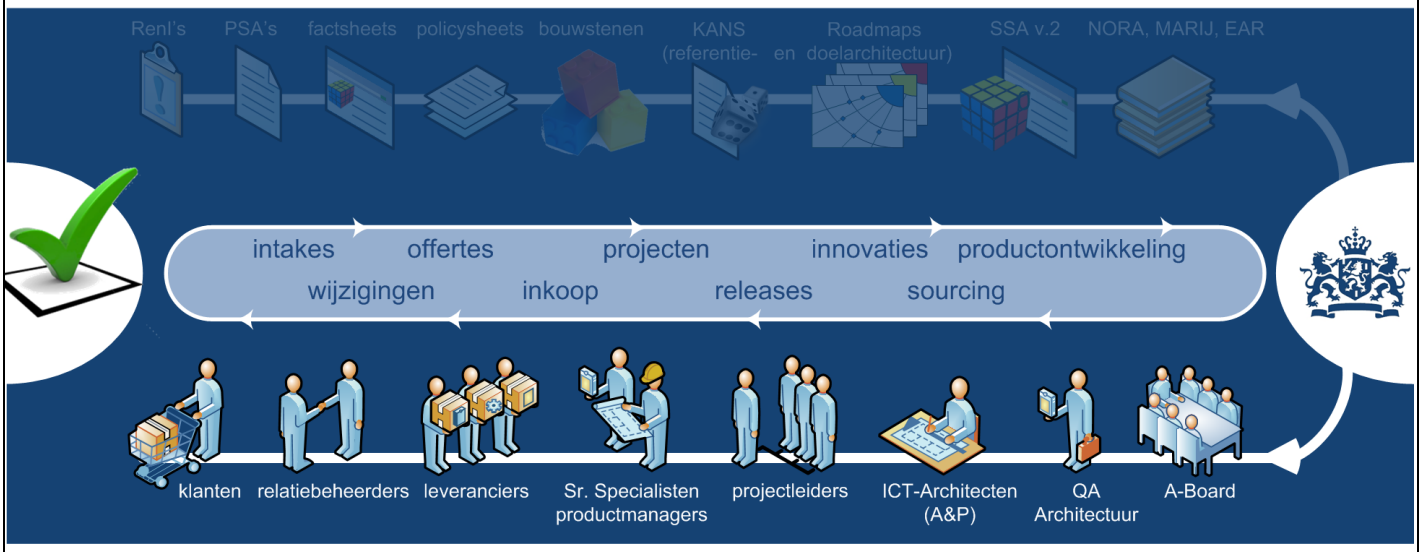

Voor de juiste sturing en borging is het ook van belang dat duidelijk is welke rollen er bestaan in het architectuurproces. De inzet van de verschillende architectuurproducten in combinatie met de rollen maken het mogelijk de juiste en consequente toepassing van de SSA v.2 te optimaliseren. Onderstaand een overzicht van de rollen in het architectuurproces:

Architectureboard Eigenaar van de Shared Services Architectuur (SSA v.2) van de SSC-ICT Den Haag is de directie. Het management-team (MT), onder voorzitterschap van de directeur, vormt de architectureboard. Deze board doet de vaststelling van de architectuur en besluit over wijzigingen en over eventuele afwijkingen. Ondersteund door het advies van de domeinarchitecten of de QA functionaris.

QA Architectuur De QA rol ziet toe op de juiste en consequente toepassing van de SSA v.2. Daarnaast zorgt de QA rol voor aansluiting van de SSA v.2 bij interdepartementale ontwikkelingen. Ook de ontwikkeling van de SSA op de langere termijn worden vanuit QA in gang gezet.

ICT Architecten Voor elk van de domeinen, **Infrastructuur**, **Hosting & Applicaties** en **Werkplek** is één domeinarchitect verantwoordelijk voor de inhoudelijke ontwikkeling. De domeinarchitect zoekt hiertoe de afstemming met de senior specialisten en product-verantwoordelijken, als ook met leveranciers en de klanten.

Projectleiders Projecten worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van projectleiders. De projectleider van een project zal voor het project een Project Start Architectuur moeten laten opstellen. Voor de PSA zal de projectleider een beroep doen op de betreffende domein architect. Dit betekent dat in de resourceplanning rekening moet worden gehouden met de inzet van de architect.

Senior Specialisten De senior specialisten zijn werkzaam in verschillende teams binnen de beheerafdelingen. De senior specialisten zien toe op de juiste toepassing van de Shared Services Architectuur binnen hun teams. De senior specialisten zijn ook betrokken bij de doorontwikkeling van de bouwstenen en bij de ontwikkeling van nieuwe bouwstenen.

Productmanagers Bij de ontwikkeling van producten of diensten die vallen onder de verantwoordelijkheid van een productmanager, is de productmanager er verantwoordelijk voor dat de ontwikkelingen in overeenstemming zijn met de shared services architectuur.

Leveranciers Producten geleverd door leveranciers, of werkzaamheden die door hen worden uitgevoerd moeten voldoen aan de shared services architectuur. Dit is dan ook een belangrijke inkoopvoorwaarde.

Relatiebeheerders De relatiebeheerders onderhouden de contacten met de klanten van de SSC-ICT Den Haag. Het is van belang dat de relatiebeheerders de klanten voldoende op de hoogte stellen van de shared services architectuur.

Klanten De klanten van de SSC-ICT Den Haag hebben een eigen verantwoordelijkheid voor hun informatie- en Bedrijfsarchitectuur. Van belang is dat de juiste afstemming bestaat om de toepasbaarheid van de SSA te kunnen borgen.

ADM Architecture Requirements Management

http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap17.html

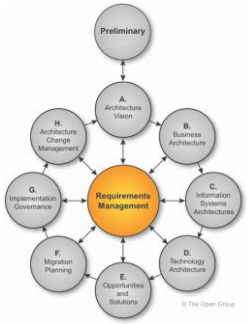

Het Architectuurproces

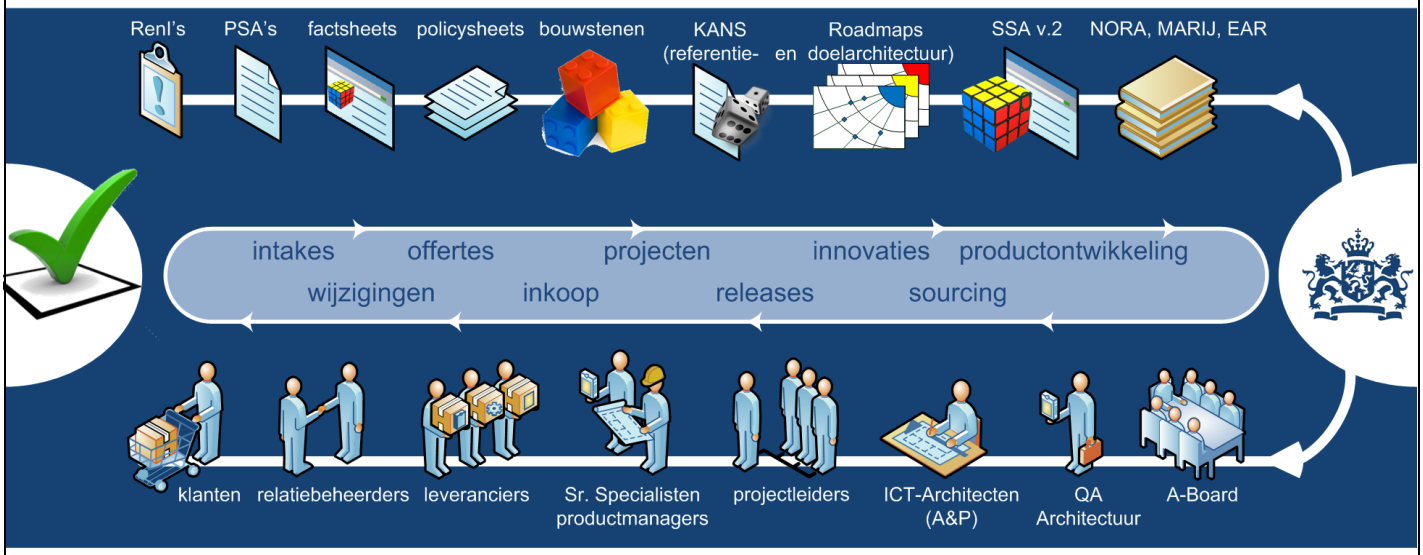

De implementatie en de juiste toepassing van de SSA v.2 is een constant proces. Dit betekent dan ook dat het architectuurproces relaties kent met allerlei processen en werkzaamheden die bij de SSC-ICT Den Haag plaatsvinden. De beschreven architectuurinstrumenten en rollen zorgen voor een juiste sturing en borging en maken het mogelijk om op een efficiënte en effectieve manier onder architectuur te werken. Een aantal voorbeelden hiervan zijn:

Intakes – Voor de vertaling van de functionele vraag naar een oplossing die SSC-ICT Den Haag kan bieden wordt een intake uitgevoerd. Hierbij is het van belang dat ook afnemers van de SSC-ICT de juiste kennis hebben van de shared services architectuur. Belangrijke aspecten, zoals het gedeelde karkater van de geleverde diensten en de interoperabiliteit van de producten, spelen bij de vertaling van vraag naar aanbod een belangrijke rol. Om het intakeproces vanuit het architectuurproces te ondersteunen zijn **factsheets** beschikbaar.

Inkoop – Ook voor leveranciers van de SSC-ICT Den Haag is van belang kennis te hebben van de shared services architectuur. Het inkoopproces wordt ook met de **factsheets** ondersteund. De **referentiearchitectuur** (KANS) geeft het inzicht in detail. De referentiearchitectuur kan in het inkoopproces worden gebruik bij het opstellen van het programma van eisen.

Innovatie en productontwikkeling – Belangrijk aspect van de SSA v.2 is de dienstgerichtheid. De processen productontwikkeling en innovatie spelen hierbij een belangrijke rol. De diensten van het SSC-ICT Den Haag zullen zo veel als mogelijk op basis van selfservice moeten worden aangeboden. Bij de productontwikkeling dient rekening te worden gehouden met dit aspect. Ontwerpen voor bouwstenen moeten kunnen voorzien in geautomatiseerde provisioning en deprovisioning. Via webportals, zoals het bestaande klantportaal, zal het bestelproces moeten gaan verlopen.

The Open Group Architecture Framework – TOGAF® v.9

Voor de Rijksoverheid is het gebruik van TOGAF® vastgesteld als te hanteren architectuurraamwerk. Dit besluit is genomen door de CIO's van alle ministeries. Deze besluitvorming heeft plaatsgevonden in de Interdepartementale Commissie van CIO's (het ICCIO), januari 2010.

The Open Group Architecture Framework (TOGAF) is een methode voor het ontwikkelen en beheren van een enterprise-architectuur. TOGAF is een open standaard. TOGAF bevat een verzameling aan technieken en best-practices. Centraal in de methode staat de Architecture Development Method (ADM). Deze beschrijft de verschillende fasen van ontwikkeling en beheer van de enterprise-architectuur. Het handboek van de SSA v.2 is volgens de stappen in het ADM model ingericht. De onderstaande figuur toont het overzicht:

juni 2012 versie 1.0

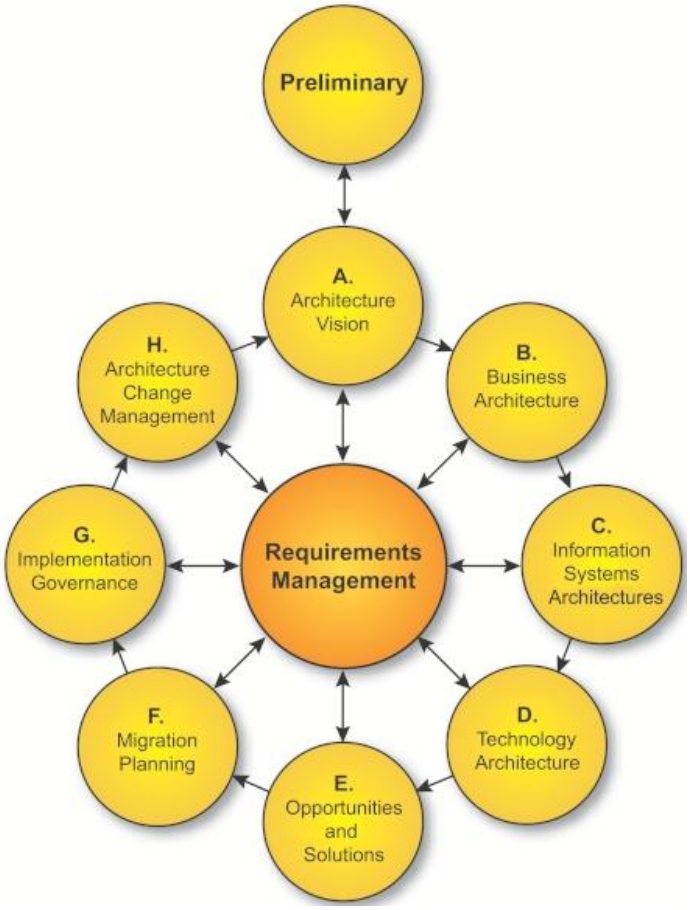

Bronnen:

TOGAF - http://nl.wikipedia.org/wiki/The_Open_Group_Architecture_Framework

TOGAF Online - http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/